

Квасоля - це цінна зернобобова високобілкова харчова культура в її зерно містить 28 – 30 % білка. Білок квасолі наближений за своєю якістю до білків м'яса і організм людини його гарно засвоює. Квасоля є хорошим попередником для інших культур у сівозміні, зокрема для зернових культур [4].

Таким чином, розширення площ бобових агрофітоценозів зокрема і квасолі, створення сприятливих умов для активної симбіотичної азотфіксації мікроорганізмами є важливими передумовами для залучення атмосферного азоту до кругообігу в агроєкосистемах. Це також сприятиме подоланню енергетичної кризи та цілого ряду екологічних проблем.

Література

1. Борисюк М.М. Законодавче врегулювання управління агроландшафтами на засадах сталогорозвитку. Агроєкологічний журнал. № 4. 2010. С. 12-17.
2. Гриник І.В., Патица В.П., Шкатула Ю.М. Мікробіологічні основи підвищення врожайності та якості зернових культур // Вісник Полтавської державної аграрної академії. №4 (63). 2011. С. 7-11.
3. Полянська Л., Чалий О., Гуторова О. Квасоля в сучасних умовах господарювання. Пропозиція. 2001. №10. С. 44–45.
4. Бушулян О.В., Січкач В.І. Нут: генетика, селекція, насінництво, технологія вирощування. Монографія. Одеса. 2009. 248 с.

УДК 633.11

АГРОТЕХНОЛОГІЧНІ ТА БІОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ВИРОЩУВАННЯ ПШЕНИЦІ ЯРОЇ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ

Сікора А.Г., аспірант
Nastya_Sik92@ukr.net

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»
м. Кам'янець-Подільський

Яра пшениця є цінною продовольчою культурою, зерно якої використовується для виробництва макаронних та кондитерських виробів. Водночас в Україні, як і в країнах Європи, пшениця яра за посівними площами поступається озимій. Основною причиною низької питомої ваги пшениці ярої в структурі посівних площ є низька врожайність, яка не завжди виправдовує витрати на виробництво зерна [2].

В Україні пшеницю яру висівали на незначних площах, використовуючи в основному як страхову культуру для пересіву посівів пшениці озимої. Також однією з причин недостатнього поширення пшениці ярої була відсутність пластичних високопродуктивних інтенсивних сортів [4]. Через це довгий час

майже зовсім не приділялася увага розробці та вдосконаленню технології вирощування пшениці ярої в Україні. Для стабілізації виробництва зерна в Україні посівні площі пшениці ярої м'якої мають становити, як мінімум, 10–15 % від площі пшениці озимої, а це 600–900 тис. га [5]. Пшениця яра характеризується підвищеною вимогливістю до умов вирощування, а це вимагає розробки високоадаптованих сортових технологій її вирощування.

В.К. Пузік та ін. вважають, що природно-кліматичні умови та родючі землі України сприяють вирощуванню всіх зернових культур і дають змогу отримувати високоякісне продовольче зерно в обсягах, достатніх для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу [6].

Встановлено, що важливою умовою для цього є подальше вдосконалення технологій вирощування зернових культур, зокрема – пшениці ярої м'якої. Проте добре оплачувати витрати на вирощування можуть лише сучасні високоврожайні сорти. Тому основну увагу треба приділяти підбору найпродуктивніших у даних умовах сортів пшениці ярої, адже сорт є одним із основних засобів підвищення продуктивності сільськогосподарських культур.

Селекційна робота з пшеницею ярою в Україні проводилася в різні роки в 12 установах, де було створено значну кількість сортів. Більшість із них за результатами виробничих дослідів більш адаптовані до місцевих умов, ніж сорти зарубіжної селекції. Сучасні сорти мають високу продуктивність, їх урожайність у селекційних і агротехнічних дослідах сягає 60-65 ц/га, а у виробництві – 50-55 ц/га. Такі сорти як Рання 93, Вітка, Елегія та Колективна 3 формували в кращих господарствах Лісостепу урожайність зерна понад 5 т/га. Оптимізація технології ґрунтується на сортах, які успішно пройшли державне випробування і занесені до Державного Реєстру сортів рослин, придатних до поширення в Україні. До нього на 2011 рік було внесено 828 сортів, які належать до 17 видів. Серед них – 134 сорти пшениці озимої м'якої, 12 – твердої і 49 – пшениці ярої, з якої 36 – м'якої та 13 – твердої. При цьому частка сортів національної селекції становить 72%, зокрема пшениці озимої – 84 %, пшениці ярої – 87 %. Відомо, що використання адаптованих сортів – найбільш економічно вигідний та радикальний засіб контролю за більшістю хвороб і шкідників. Такі сорти здатні повніше реалізувати свій біологічний потенціал урожайності.

Незважаючи на те, що яра пшениця є однією з найбільш холодостійких культур вона залежить від коливань температури повітря, мінливих погодних умов, нестачі вологості, за якої погано розвивається вузлова коренева система і рослина кущиться слабо [1].

Ярій пшениці характерна стресостійкість, вона здатна вижити у відносно посушливих умовах, проте наявність достатньої кількості вологи на початку вегетації – обов'язкова умова. Вона вимоглива до родючості ґрунту. Найкращу врожайність показує на родючих і чистих від бур'янів чорноземних та каштанових ґрунтах. Сприятливою кислотністю ґрунту є рН на рівні 6-7,5 [3].

Тому, щоб отримати достатньо високий врожай ярої пшениці в умовах Лісостепу Західного необхідно:

По-перше, підібрати необхідний сорт пшениці ярої, який був би стійким і оптимальний для вирощування в даній зоні.

По-друге, встановити оптимальні строки сівби, при яких рослини пшениці ярої можуть повністю використовувати елементи агротехнології для свого росту і розвитку та забезпечити найвищий врожай, визначити площу живлення. Відповідно до цього рослина могла б максимально використовувати основні чинники росту й розвитку: світло, вологу, поживні речовини.

Також обов'язково слід звернути увагу на попередники та впровадження науково-обґрунтованих сівозмін. Бо, як відомо, пшениця яра досить вибаглива до попередника, який впливає на накопичення вологи й поживних речовин у ґрунті та на забур'яненість поля.

І по-третє, для пшениці ярої має винятково важливе значення застосування добрив в усіх зонах вирощування культури. У зв'язку із слаборозвиненою кореневою системою пшениця яра потребує наявності у ґрунті достатньої кількості поживних речовин у легкозасвоюваній формі і вона досить чутлива до застосування добрив. Тому слід чітко і правильно прорахувати строки і кількість внесення азотних та фосфорних добрив у відповідності до сорту пшениці ярої .

Література

1. Алімов Д.М. Технологія виробництва продукції рослинництва/ Д.М. Алімов, Ю.В. Шелестов. – К.: Вища школа, 1995.
2. Бугай С.М. Рослинництво /С.М.Бугай, І.М. Савченко. Вища школа. – К.; 1996.–342с.
3. Жемела Г.П. Агроекологічні чинники поліпшення якості зерна озимої пшениці / Г.П.Жемела // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії, Т.4 (23). – Полтава, 2005.
4. Раціональні сівозміни в сучасному землеробстві / За ред. І.Д. Примака. – Біла Церква, 2003. – 384с.
5. Селекція, насінництво і технології вирощування зернових колосових культур у Лісостепу України. / За ред. В.Т. Колючого, В.А. Власенка, Г.Ю. Борсука. – К.: Аграрна наука, 2007. – 800 с
6. Технологія вирощування високоякісного зерна ярої пшениці вЛісостепу України. / За ред. В.Т. Колючого. – К.: ДІА, 2006. – 40 с.

УДК 633.367:631.53.04:631.816.1

ПОПОВНЕННЯ РИНКУ УКРАЇНИ НОВИМИ СОРТАМИ ЛЮЦЕРНИ ПОСІВНОЇ (*MEDICAGO SATIVA L.*) НА 2023 РІК

**Смутьська І. В., Житомирець О. С., Києнко З. Б., кандидати
сільськогосподарських наук**

Український інститут експертизи сортів рослин, м. Київ